

TTU > 100

Molekulaarne jäljendamine – võimalused ja tegelikkus

Andres Öpik

Füüsikalise keemia professor

Materjali – ja
keskkonnatehnoloogia instituut

Biofunktsionaalsete materjalide teaduslaboratoorium. Motivatsioon

- Biofunktsionaalsed materjalid - materjalid mille käitumist/omadusi mõjutavad bioloogilised ühendid
- Biofunktsionaalsete materjalide valmistamise võimalus molekulaarse jäljendamise tehnoloogia abil
- Keemilised sensorid ja sealhulgas biosensorid – molekulaarse jäljendamise tehnoloogia abil
- Bioloogiliste retseptorite asemel omadustelt oluliselt stabiilsemate sünteetiliste retseptorite väljatöötamine
- Sünteetiliste retseptorite loomise üheks võimaluseks on molekulaarse jäljendamise tehnoloogia
- Molekulaarselt jäljendatud polümeerid - *MIP*

MIP ajalugu

1931. a. Polyakov MV ja 1949. a. Dickey FH selektiivsete sidumiseomadustega silikageelide süntees *Polyakov, M.V. (1931). "Adsorption properties and structure of silica gel". Zhurnal Fizicheskoi Khimii. 2: S. 799–804.*

Dickey FH (1949). The preparation of specific adsorbents. Proc Natl Acad Sci USA, 35, 227–229

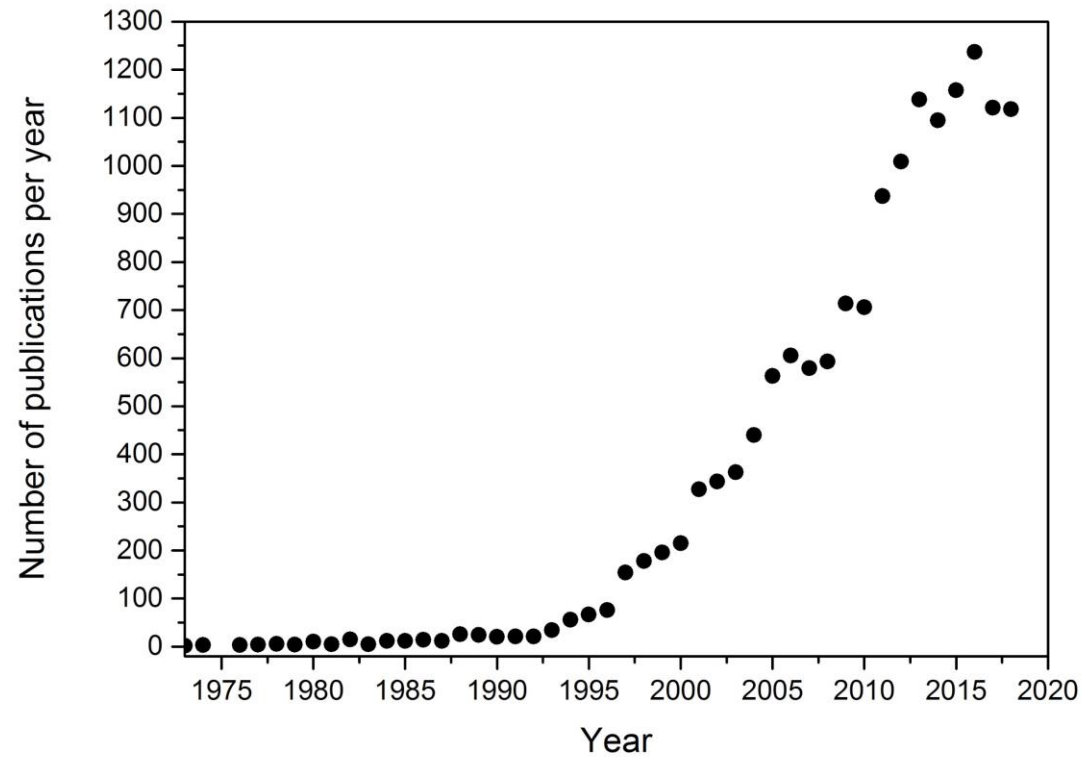
1973. a. avaldas Günter Wulff'i uurimisrühm (Saksamaa) esimese artikli "molekulaarse jäljendamise" põhimõtte rakendamisest sünteetilise polümeeri maatriksis.

Wulff, G.; Sarhan, A.; Zabrocki, K. Enzyme-analog built polymers and their use for resolution of racemates. Tetrahedron Lett. 1973, 14, 4329–4332

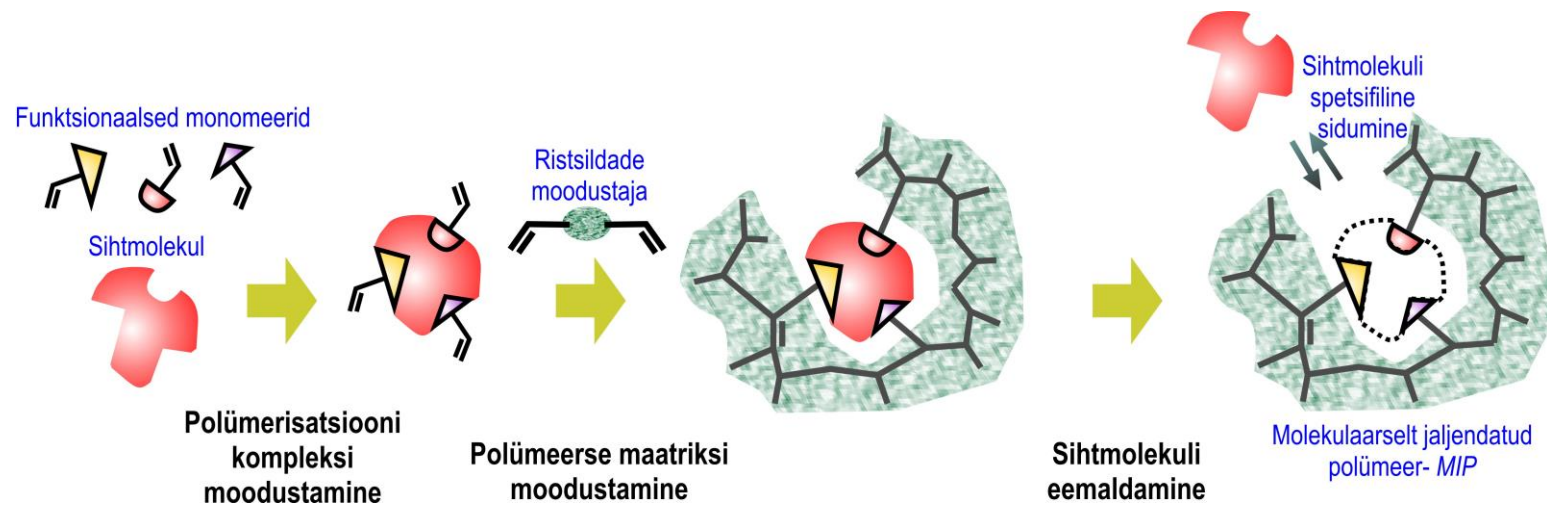
1981. a. avaldas Klaus Mosbach'i uurimisrühm artikli mittekovalentse molekulaarse jäljendamise meetodist

1993. a. võeti esmakordselt kasutusele "molecularly imprinted polymer" lühend "MIP".

Teadusartiklite arvu kasv MIP valdkonnas

Molekulaarse jäljendamise protsessi põhimõte

Molekulaarselt jäljendatud polümeerid

MIP sünteetilise retseptori **eelised:**

- Hea keemiline ja termiline stabiilsus
- Suhteliselt lihtne valmistamise tehnoloogia , odavus
- Omaduste reprodutseeritavus
- Korduvkasutus

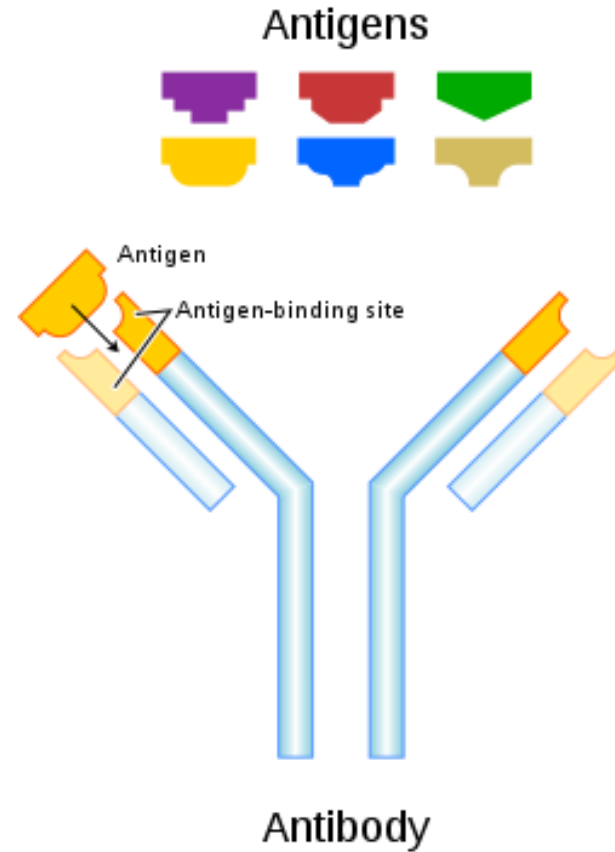
MIP sünteetilise retseptori **puudused:**

- sidumistsentrite heterogeensus
- aeglane kineetika
- madal sidumisvõime

MIP võimalikud kasutusvaldkonnad

- Keemia – ja farmaatsiatööstus, analüütilises keemias, keskkonna puhastamisel, keskkonnaseires või kliinilises diagnostikas .....
- Aga siin tuleb alati realselt hinnata, mis on protsessi hind ja tasuvus! Ka odavus on suhteline küsimus
- Biosensorid – sihtmolekuli kiire ja täpne tuvastamine
- Bioloogilised (sünteetilised) retseptorid – kemoteraapia, geeniteraapia

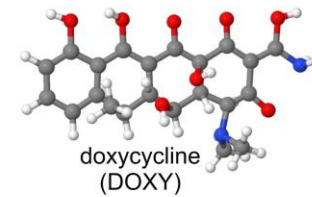
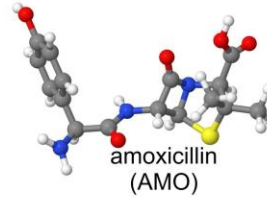
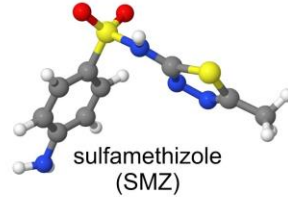
Antikeha – antigeen süsteemid. Looduslikud vs sünteetilised antikehad

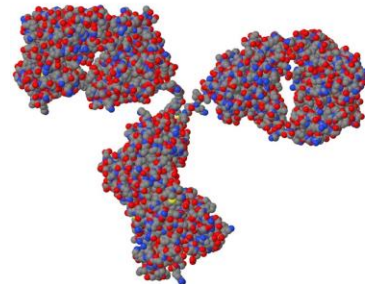

Valik erinevaid sihtmolekule

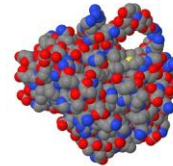
Antibiootikumid

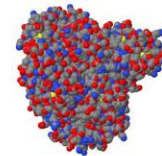
Proteiinid

Immunoglobulin G
(IgG)

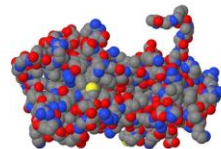

Prostate-specific antigen
(PSA)

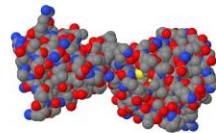

Human Serum Albumine
(HSA)

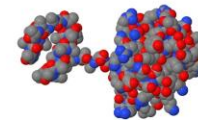
Neurotroofsed faktorid (NF)

Brain-derived
neurotrophic factor
(BDNF)

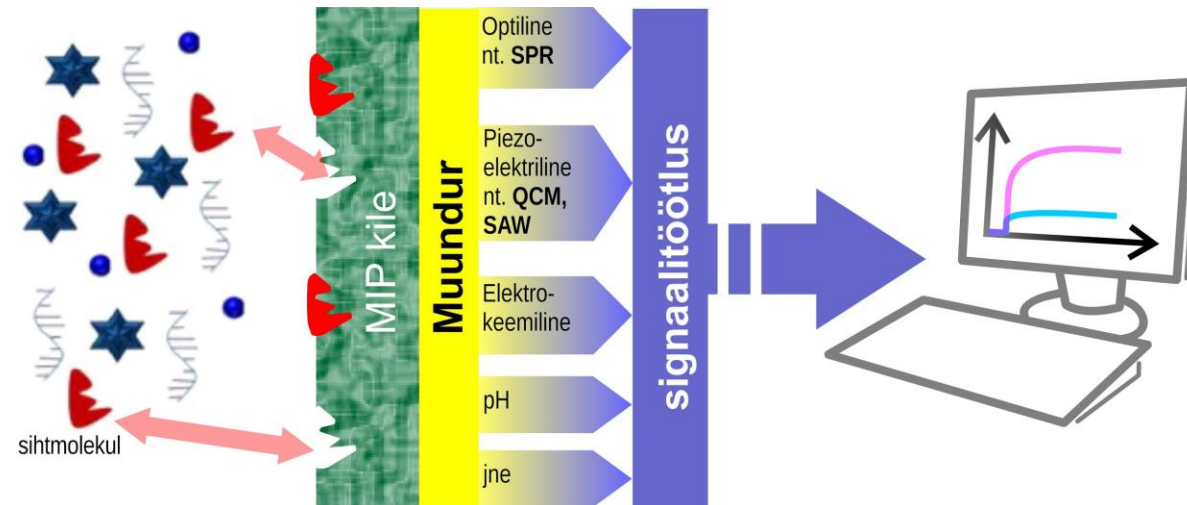

Cerebral dopamine
neurotrophic factor
(CDNF)

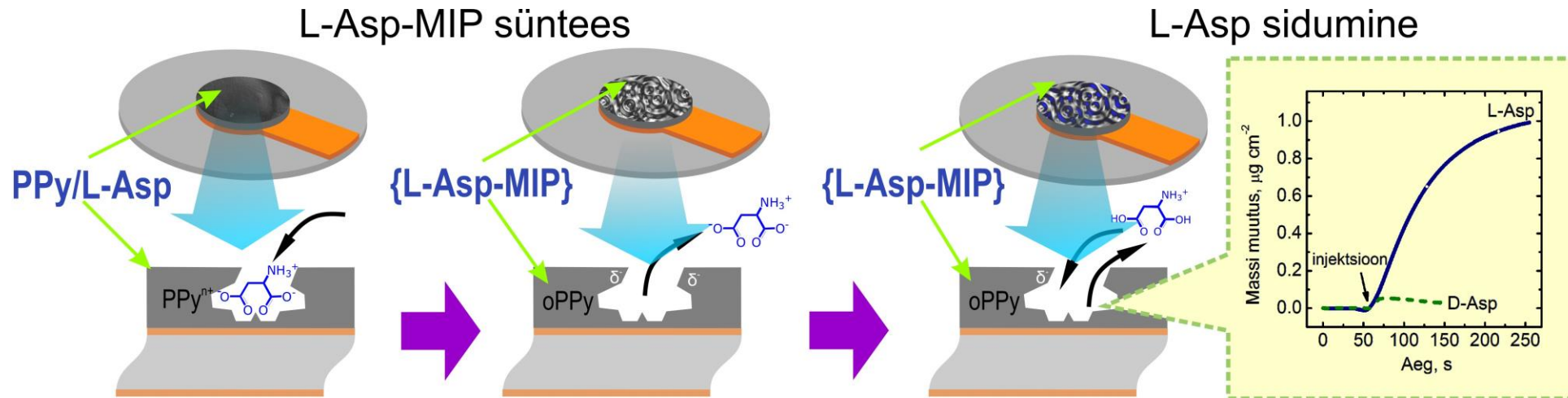

Mesencephalic astrocyte
derived neurotrophic factor
(MANF)

MIP sensori põhimõtteline skeem

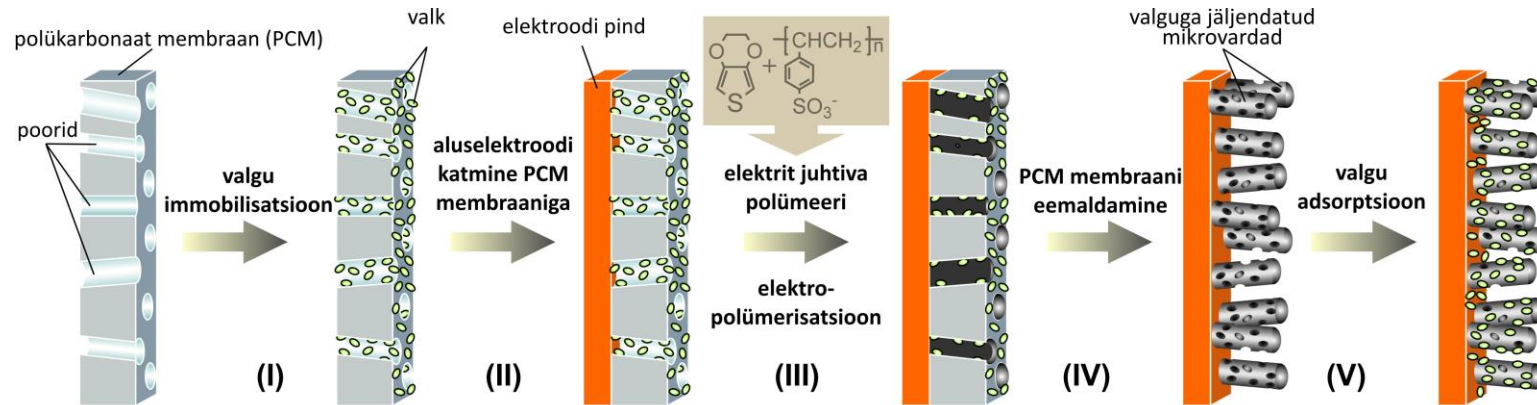

Väikeste molekulide jäljendamine

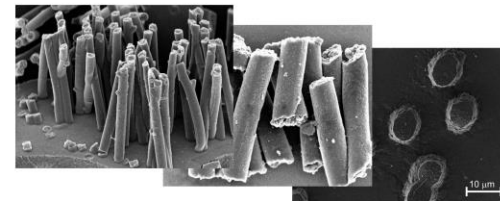
V. Syritski, J. Reut, A. Menaker, R.E. Gyurcsanyi, A. Oepik, *Electrosynthesized molecularly imprinted polypyrrole films for enantioselective recognition of L-aspartic acid*, *Electrochim Acta*, 53(2008) 2729-36.

Valgu molekulide jäljendamine (suured molekulid)

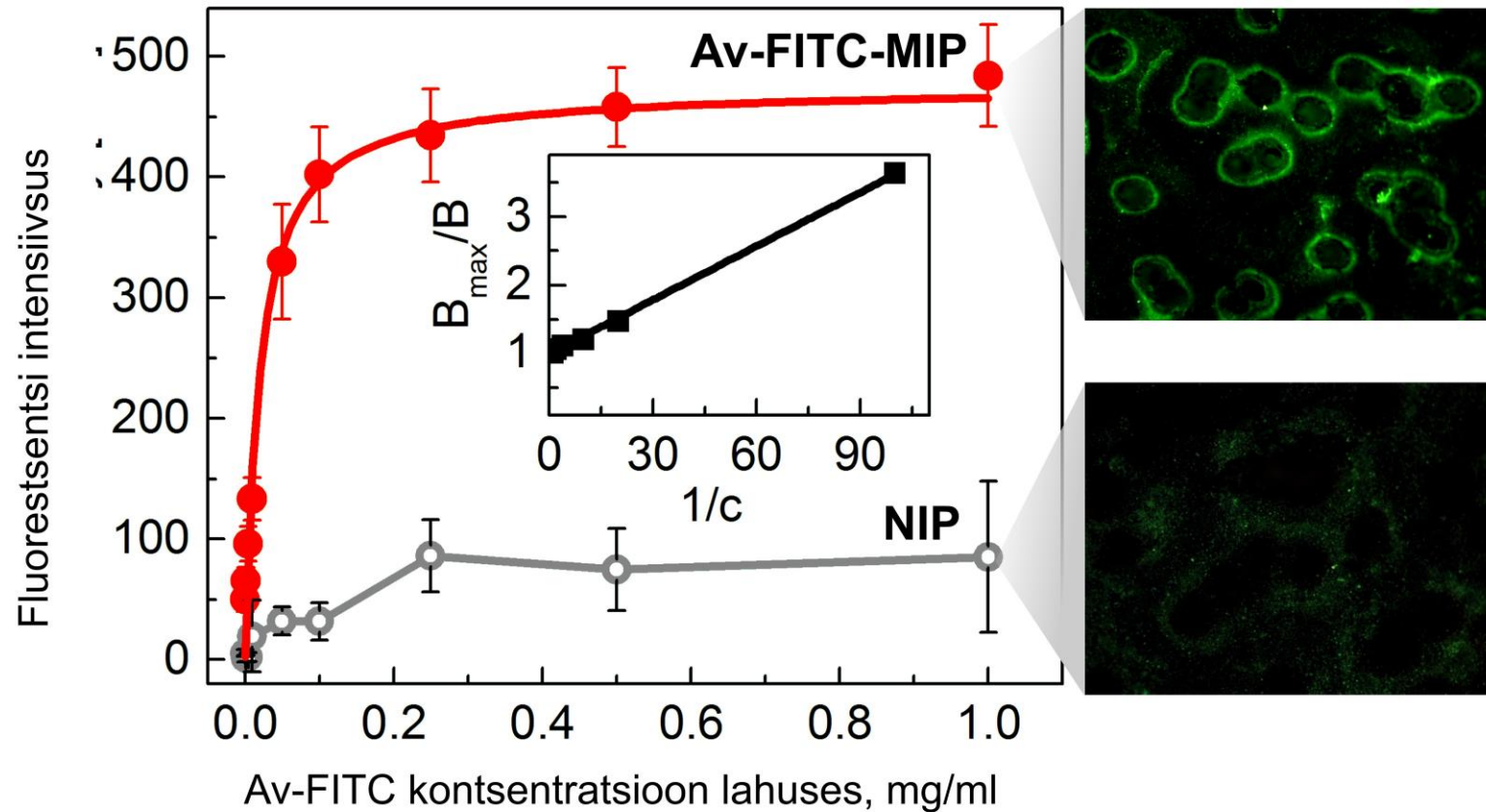

Materials Views

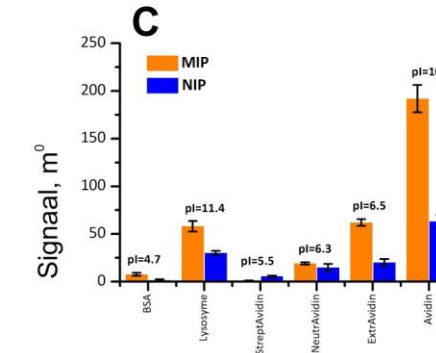
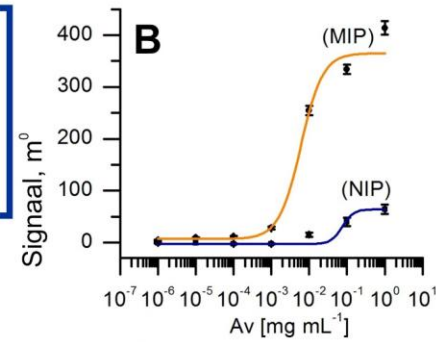
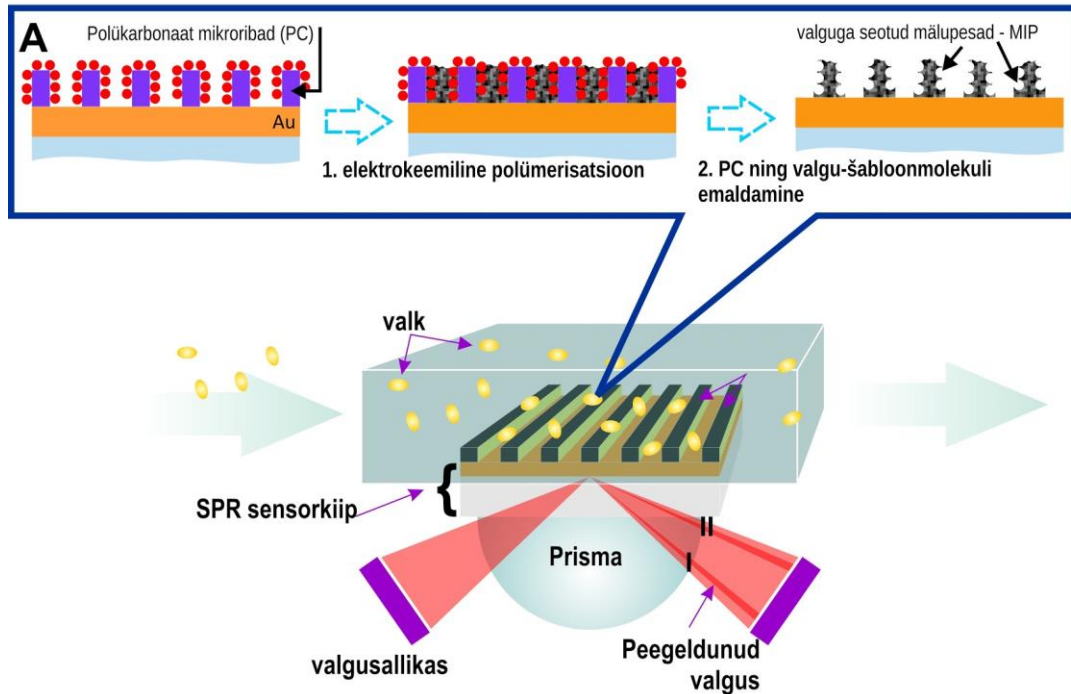
rods as they form. The microrods can then be easily separated from the templating membrane and proteins. This new technique, developed by scientists in Estonia and

Fluorestsentsmikroskoobi pildid ning fluorestsentsi intensiivsuse sõltuvus valgu kontsentratsioonist

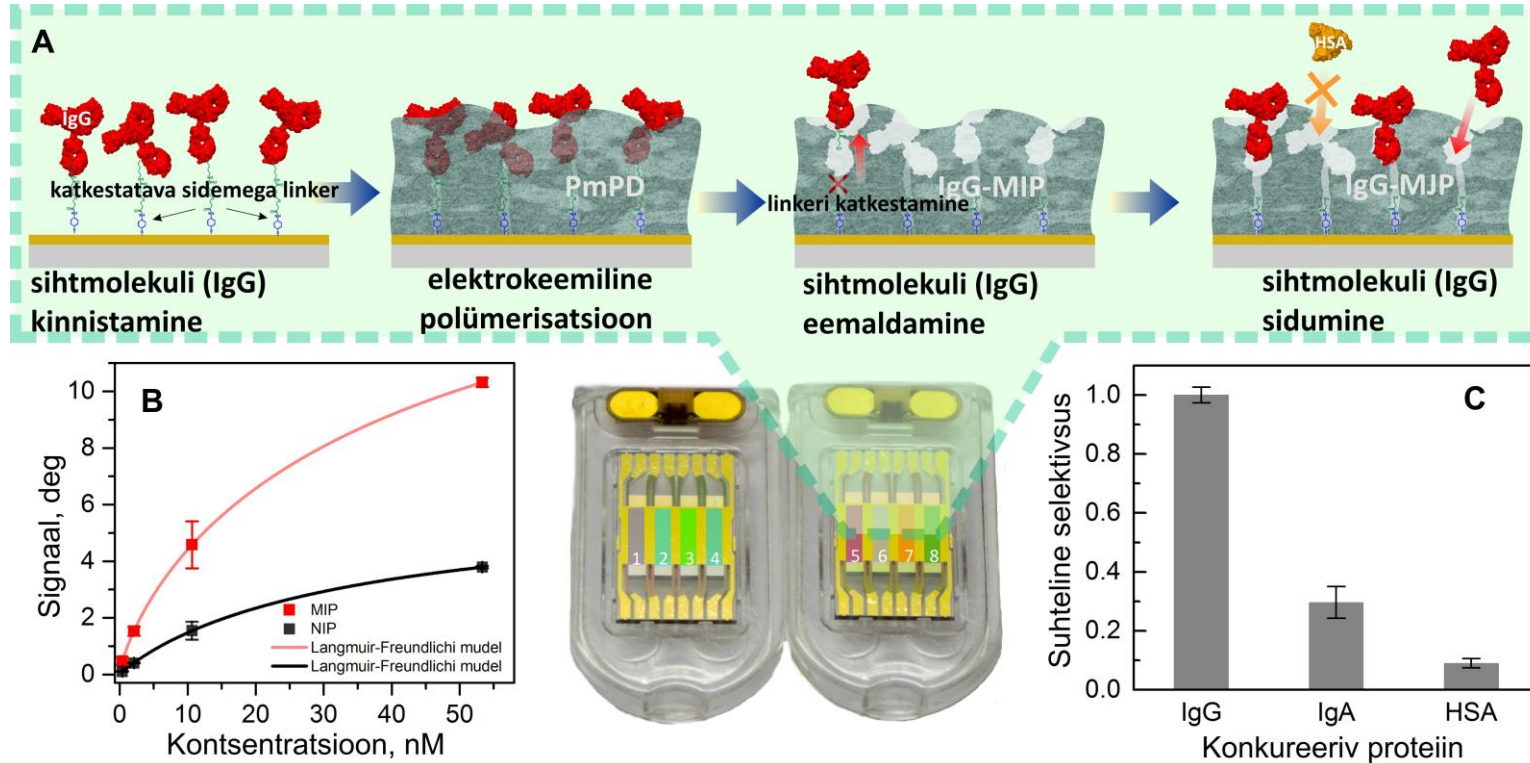

Avidiin-MIP mikrokiibi valmistamine

G. Lautner, J. Kaev, J. Reut, A. Opik, J. Rappich, V. Syritski, et al., *Selective Artificial Receptors Based on Micropatterned Surface-Imprinted Polymers for Label-Free Detection of Proteins by SPR Imaging*, *Adv Funct Mater*, 21(2011) 591-7.

Mitmekanalilise SAW kiibi kasutamine

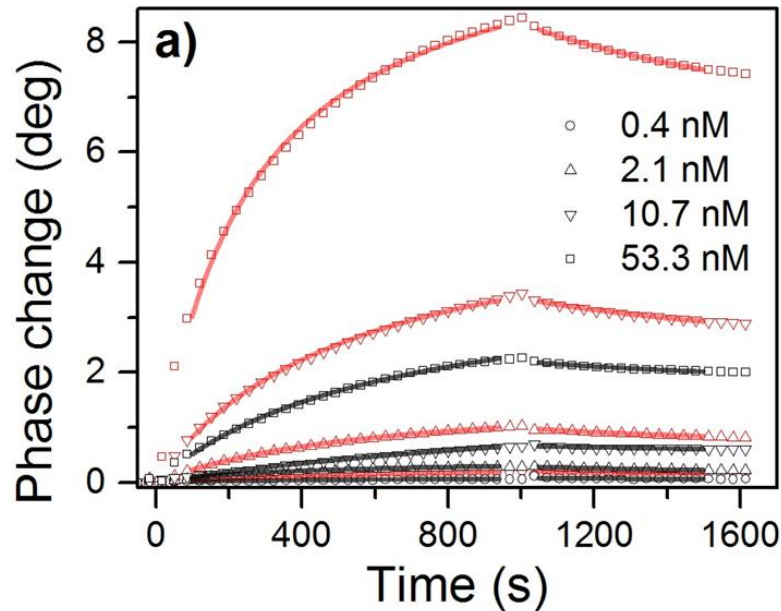

A. Tretjakov, V. Syritski, J. Reut, R. Boroznjak, O. Volobujeva, A. Öpik, Surface molecularly imprinted polydopamine films for recognition of immunoglobulin G, *Microchim Acta*, 180(2013) 1433-42.

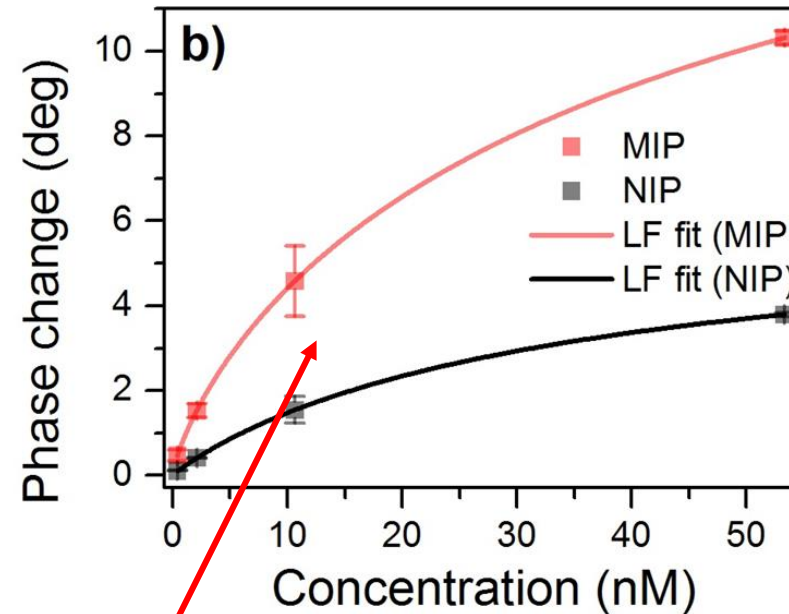
A. Tretjakov, V. Syritski, J. Reut, R. Boroznjak, A. Öpik, Molecularly imprinted polymer film interfaced with Surface Acoustic Wave technology as a sensing platform for label-free protein detection, *Anal Chim Acta*, 902(2016) 182-8.

IgG adsorptsioon jälgendatud (MIP) ja mittejälgendatud (NIP) SAW sensorkiibil

Sensori signaali muutus ajas

Adsorptsiooni isotermid*

Signaali muutus on suurem MIP kile korral

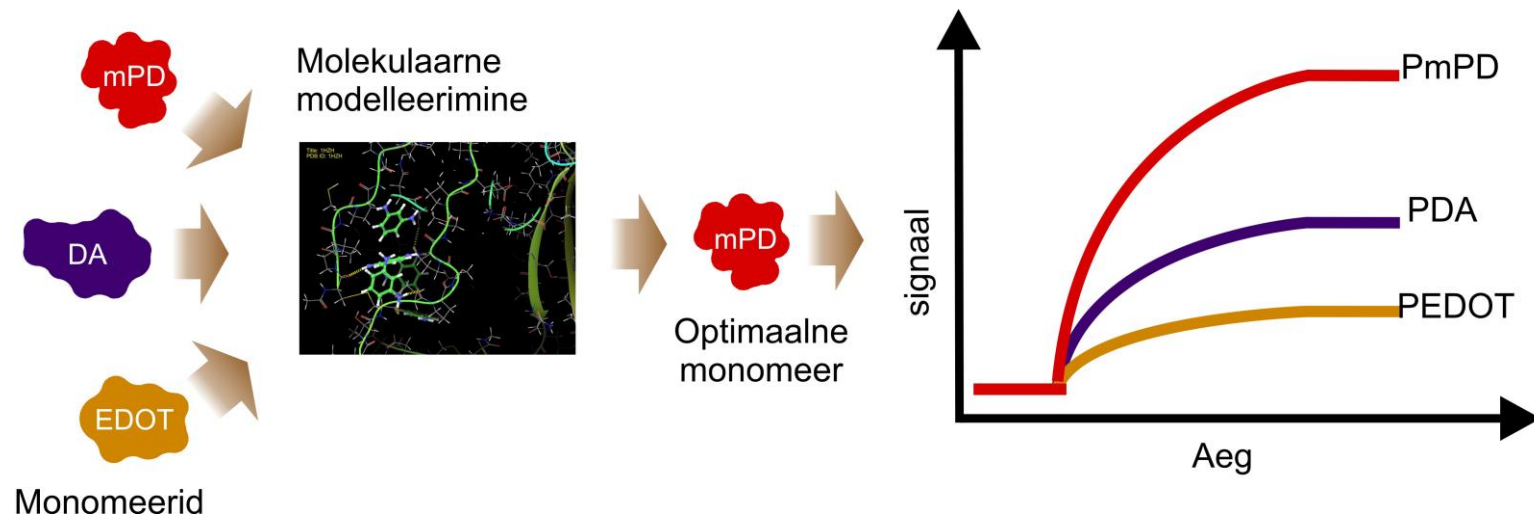
Mittejälgendatud polümeer (Non-imprinted polymer (NIP)) on võrdluseks

*Adsorptsiooni isotherm on tuletatud Langmuiri - Freundlichi mudeli alusel

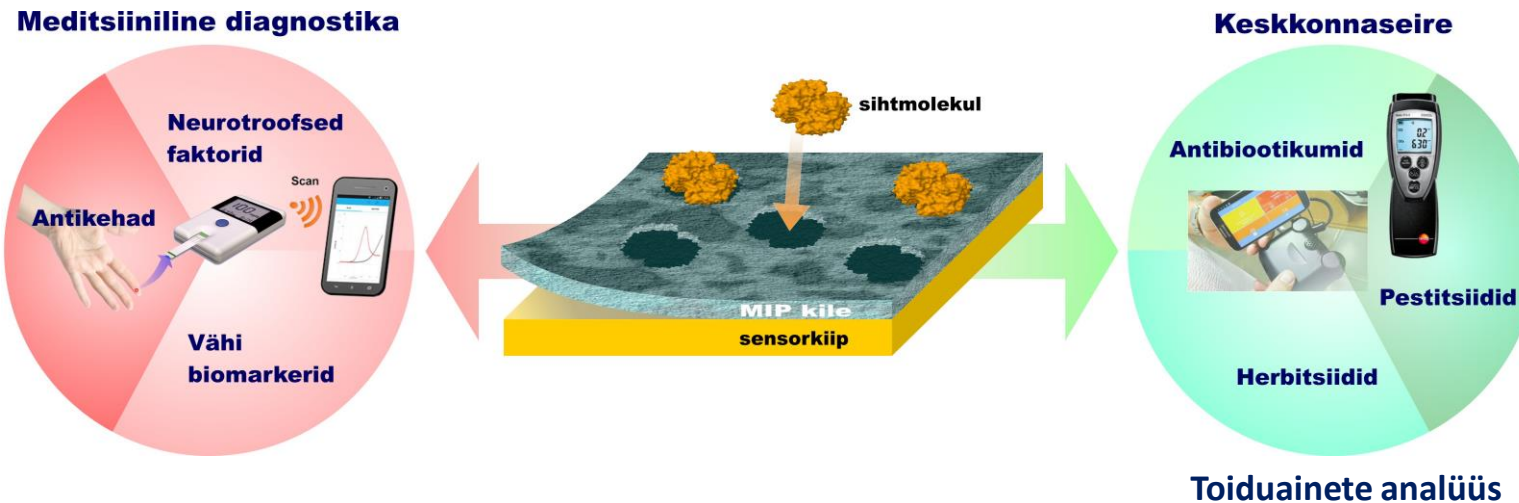
**A. Tretjakov, V. Syritski, J. Reut, R. Boroznjak, and A. Öpik, Analytica Chimica Acta, 902 (2016) 182-188.

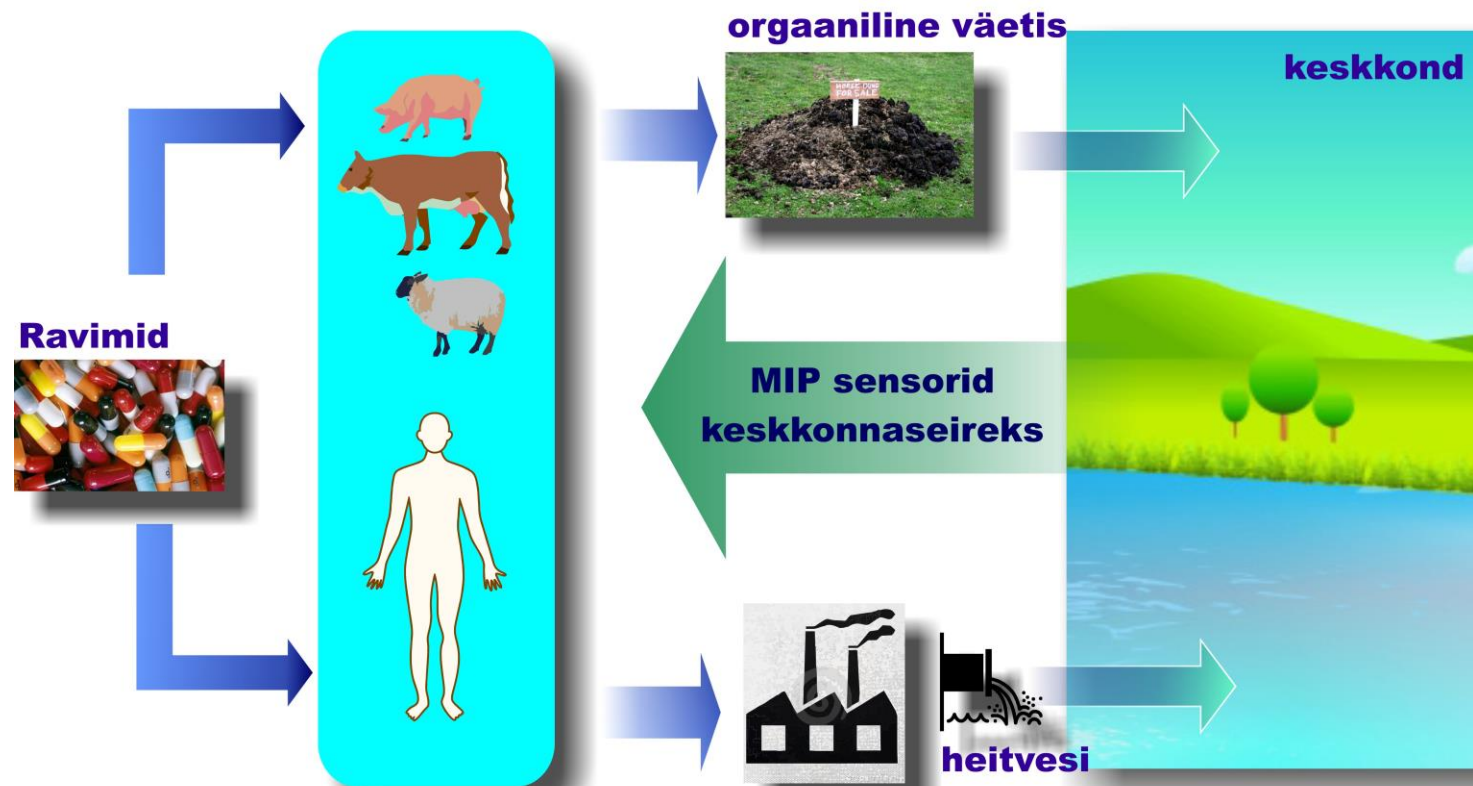
Molekulaarne modelleerimine

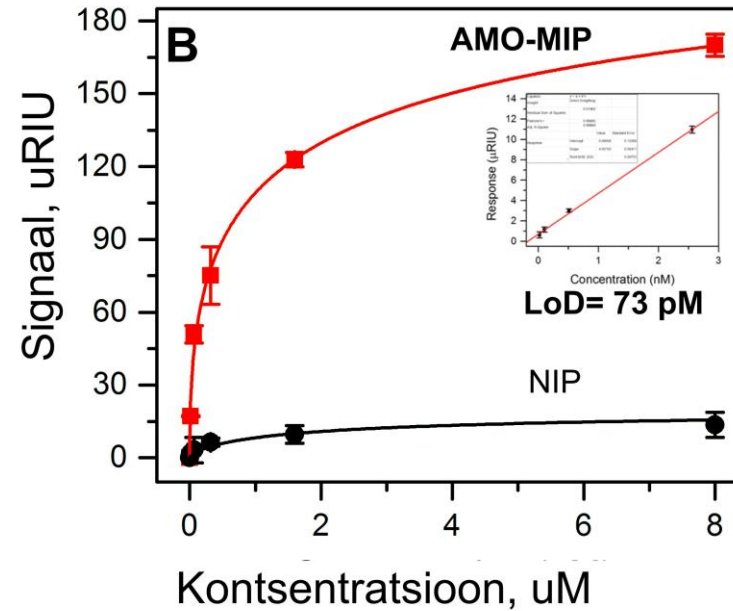
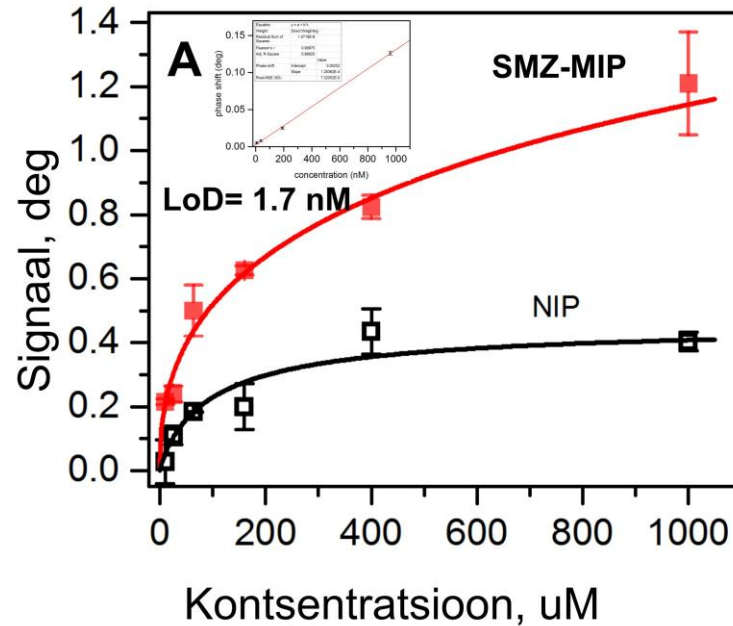
Valik erinevaid võimalusi molekulaarselt jäljendatud polümeeride kui sensormaterjalide kasutamiseks meditsiinilises diagnostikas ja keskkonnaseires

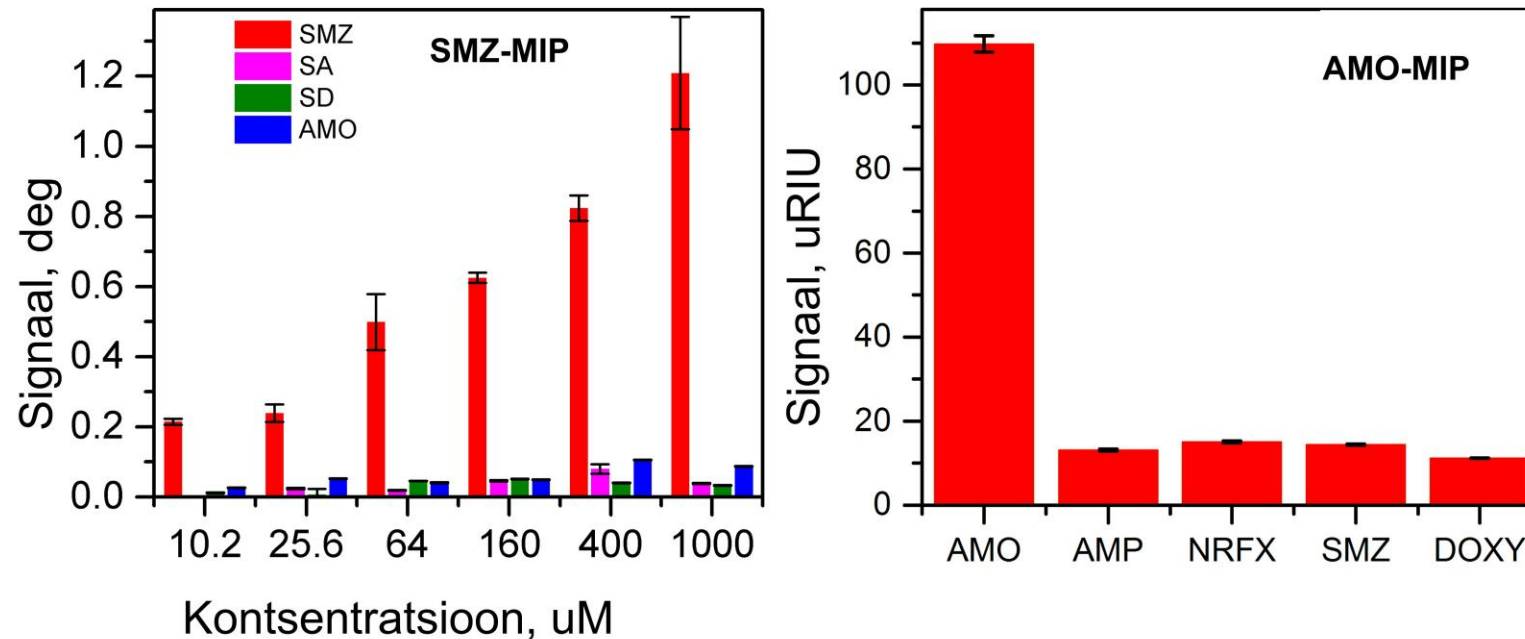
Antibiootikumide intensiivne kasutamine meditsiinis ja veterinaarias

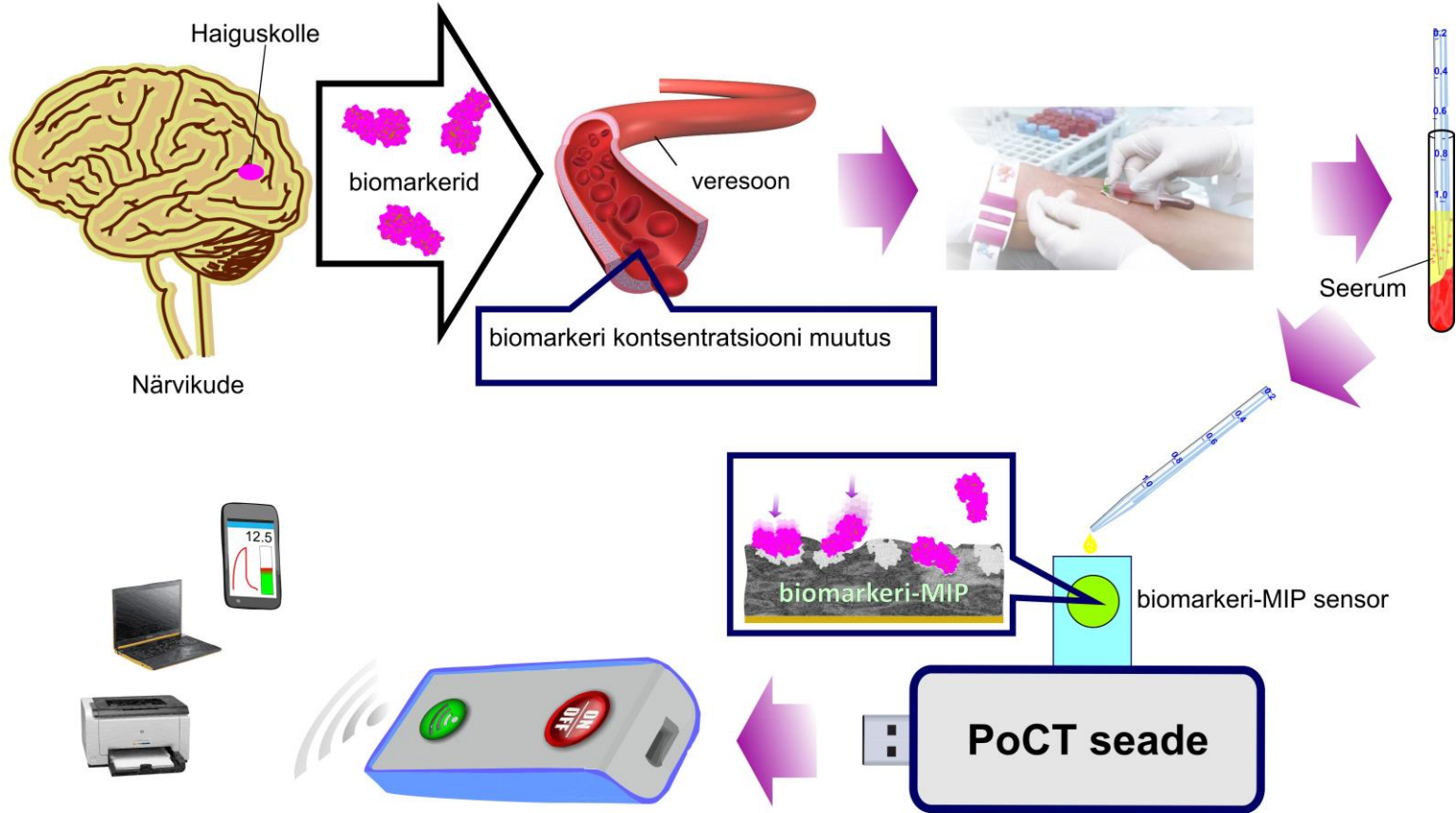
SMZ-MIP ja AMO-MIP kilede adsorptsiooni isotermid Langmuir–Freundlichi mudeli alusel

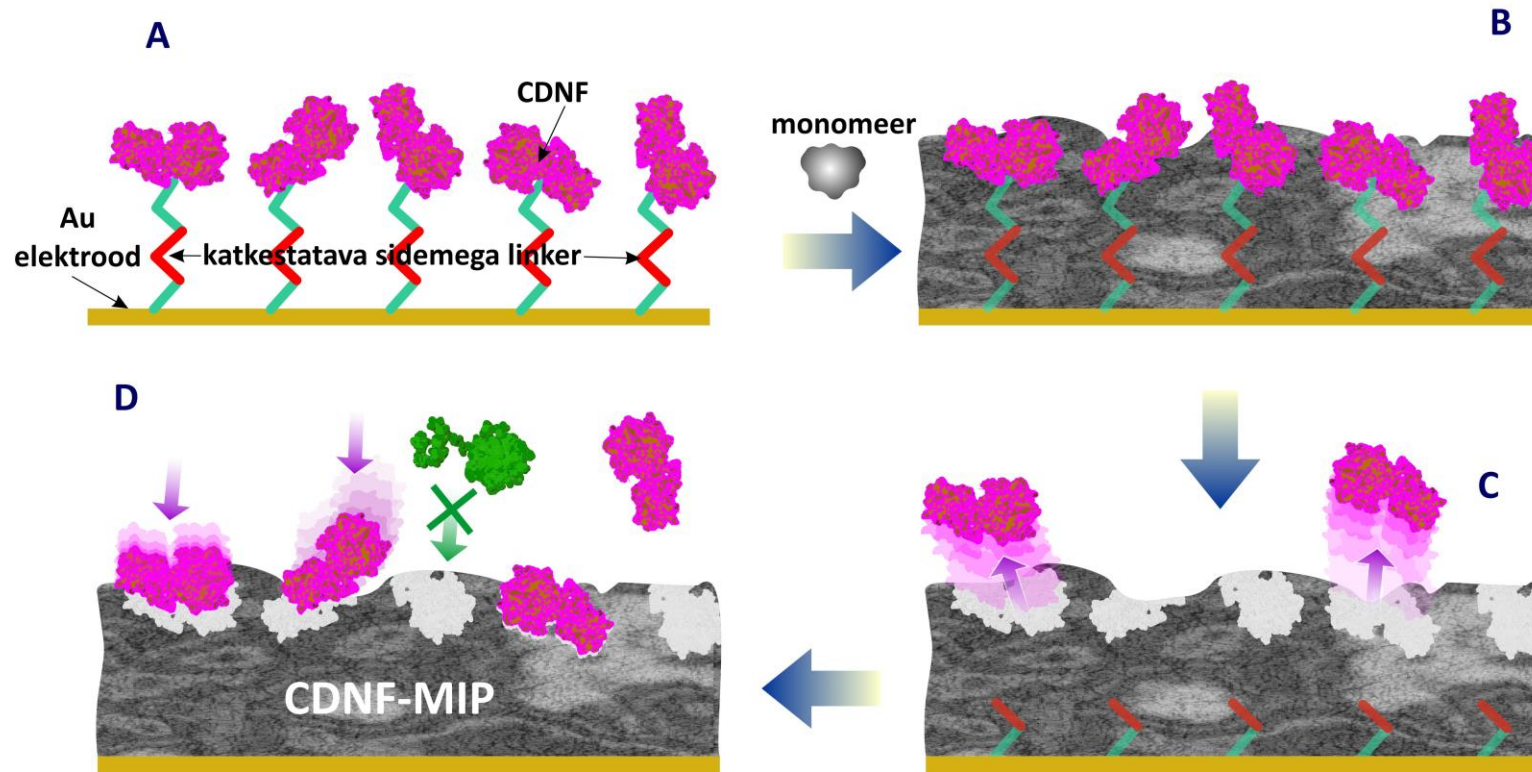
SMZ-MIP ja AMO-MIP kilede sidumise efektiivsus erinevate antibiootikumide suhtes

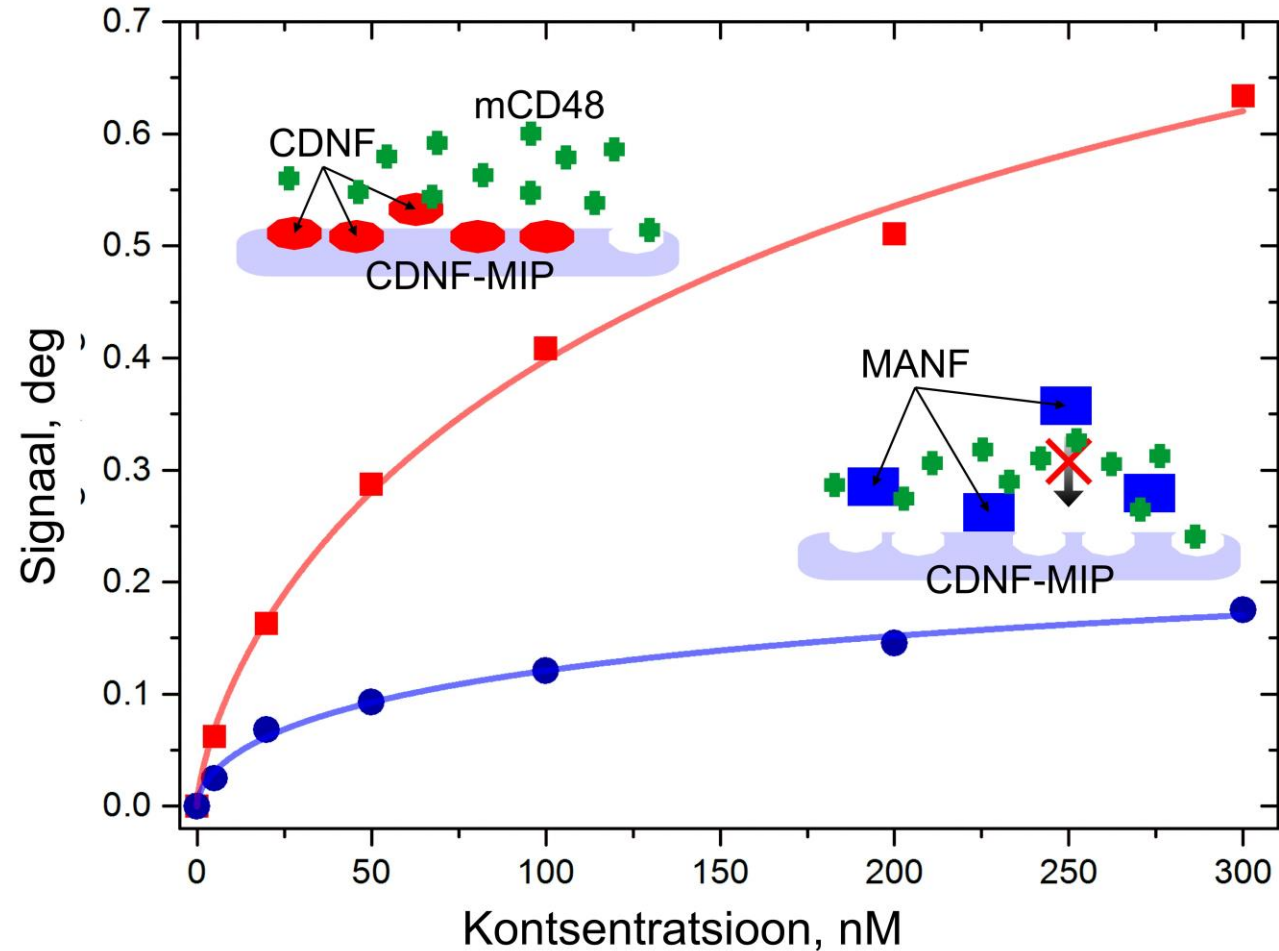
Erinevatele haigustele vastavate biomarkerite määramine *MIP-PoCT* meetodil

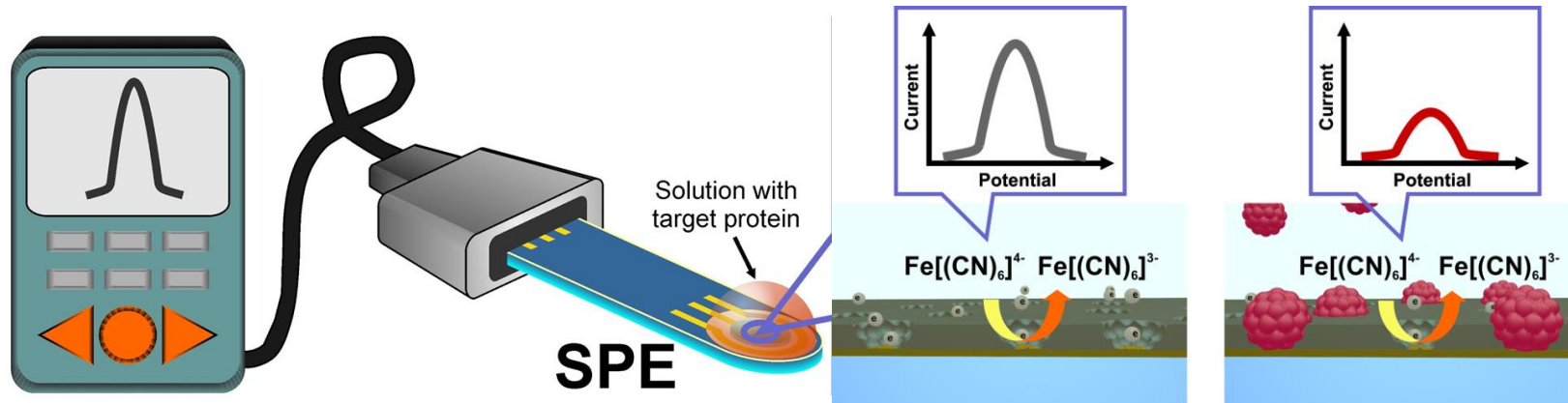
CDNF – MIP valmistamise strateegia

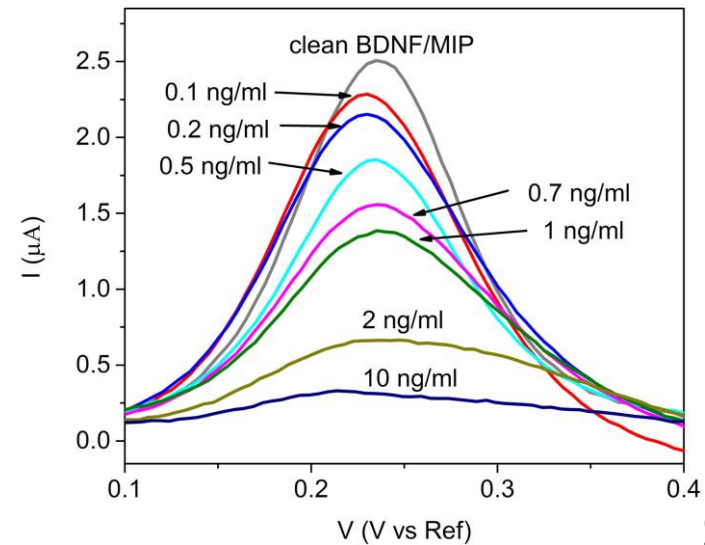
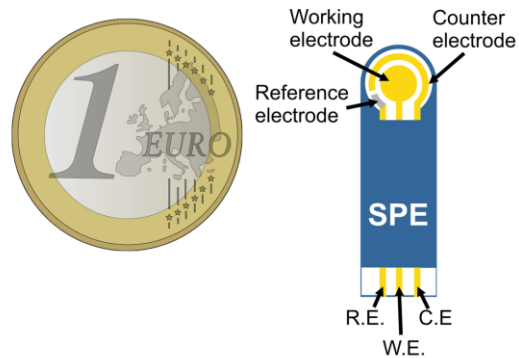
CDNF ja MANF adsorptsiooni isotermid CDFN-MIP-I HSA ja mCD48 juuresolekul

SPE -screen printed elektrood

Mida teha uute ja efektiivsete testseadiste väljatöötamiseks molekulaarse jäljendamise tehnoloogia alusel?

- Arendada edasi molekulaarse jäljendamise tehnoloogiaid, pöörates tähelepanu nanoskaalas jäljendamise võimalustele, sealjuures pidades silmas nende tehnoloogiate ühildatavust vaheltult sündmuskohal (*PoCT*) rakendatavate platvormidega (elektrokeemilised planaartehnoloogias valmistatud platvormid või mikrofluidsed *SAW*);
- Tõsta molekulaarselt jäljendatud sensorplatvormide analüüsivõimekust, suurendades kiibi mõõtekanalite arvu, mis omakorda võimaldab suurendada samaaegselt analüüsitavate sihtmolekulide arvu;
- Täiustada molekulaarse jäljendamise tehnoloogiaid, suurendamaks tundlikkust ja selektiivsust spetsiifiliste sihtmolekulide suhtes tööks keskkondades, mis sisaldavad mitmeid erinevaid potentsiaalseid sihtmolekule;

Tööstusomand:

Patentne leiutis: Molekulaarselt jäljendatud polümeersensorid neurotroopsete faktorite määramiseks; Omanikud: Tallinna Tehnikaülikool; Autorid: Vitali Sõritski, Jekaterina Reut, Anna Kidakova, Andres Öpik; Prioriteedi number: US16/377,414; Prioriteedi kuupäev: 8.04.2019.

Patentne leiutis: Molecularly Imprinted Polymers sensors for sulfonamides; Omanikud: Tallinna Tehnikaülikool; Autorid: Andres Öpik, Vitali Sõritski, Jekaterina Reut, Akinrinade George Ayankojo; Prioriteedi number: EP19167912.5; Prioriteedi kuupäev: 8.04.2019.

Uued sihtmolekulid:

- *erinevad toksiinid,*
- *meditsiiniline diagnostika*
- *ravimijäägid,*
- *antibiootikumid,*
- *tööstuskemikaalide jäägid toiduainete tööstuses,*
- *.....ootame ettepanekuid*

Uued tehnoloogiad:

- *fotopolümeerisatsioon*

Dr. Vitali Syritski, grupijuht
Prof. Andres Öpik
Dr. Jekaterina Reut,
Dr. Mariia Antiptsik, järeldoktorant
Dr. Akinrinade G. Ayankojo
Dr. Roman Boroznjak
Anna Kidakova, PhD üliõpilane
Valeriu Ciocan, MSc üliõpilane

Kontaktid
labor: U6-363
tel: 620 2820
Email: vitali.syritski@taltech.ee

Biofunktsionaalsete materjalide laboratoorium

TTU 100

Täna tähelepanu eest!

